ISSN 2181-3187

DORI VOSITALARINING SALBIY TA’SIRLARI

Urganch Abu Ali Ibn Sino
nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi
o’qituvchisi
Abduraxmonov Maksud Karimovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada dori vositalarining salbiy ta’sirlari atroflicha tahlil qilingan.

Kalit so’zlar: dori, davolash, ta’sir

Dorilardan kelib chiqadigan salbiy reakciyalari (adverse drug reactions) deb - odamlarda dori vositalarni profilaktika, diagnostika, davolash, shuningdek fiziologik funkciyalarni korrekciya- lash va modifikaciyalash uchun buyurilgan doza- lar qabul qilinganda kelib chiqadigan organism uchun zararli, xavfli reakciyalardir. Dori vositalarining zaxarli ta’siri esa dori vositalarining dozasi oshirilganda kelib chiqadi va odatdagi terapevtik dozada qo'llanilganda kuza- tilmaydi, shuningdek ulaming og'irlik darajasi dozaga bog'liq bo'ladi. Salbiy ta'sirlarning kelib chiqish chastotasi va ulaming og'irlik darajasi pacientning individual xususiyatlariga, yoshiga va jinsiga, asosiy va qo'shimcha kasalliklaming og'irlik darajalariga, dori vositasining farmakodinamik va farmakoki- netik xususiyatlariga. uning dozasiga. qo'llash davomiyligiga, yuborish yollariga, boshqa dorilar bilan o'zaro hamkorligiga bog'liq. Salbiy ta'sirlarni ko'p kelib chiqishi sababla- ridan biri - dori vositalarini noracional va asossiz qo'llashdir. Salbiy ta'sirlar asosan quyidagi xavfli guruh- larida ko'p uchraydi: • Buyrak va jigar funkciyasi buzilgan bemor- larda. • Bir vaqtda bir nechta dori visitalari qabul qilayotgan bemorlarda. shuningdek terapevtik di- apazoni tor dorilar qabul qilayotgan bemorlarda. • Yoshi keksa bemorlarda va homiladorlarda.

Salbiy ta'sirlarni tasnifi • Prognozlashga ko’a:

Prognozlab bo'ladigan •

Prognozlab bo'Imaydigan •

Kelib chiqish xarakteriga ko'ra - bevosita va bilvosita. •

Klinik ko'rinishlarini joylashishiga ko'ra - mahalliy va tizimli •

Kechishiga ko'ra

- o'tkir (dori vositasi qabul qilingandan so’ng 60 minut ichida rivojlansa), o'tkir osti (1 24 soat ichida rivojlansa), latent (2 va undan ko'p sutka davomida kelib chiqsa). •

Klinik kechishini og'irlik darajasiga ko'ra - yengil, o'rtacha og'irlikda. og'ir darajali. Klinik tasnifi: • Umumiy reaksiyalar • Teri va shilliq pardalarni zararlanishi • Nafas olish a'zolarining zararlanishi • Yurakning zararlanishi anizmiga ko'ra, shuningdek klinik xususiyatla- riga ko'ra tasnifi: • A tip - prognozlab bo'ladigan ta'sirlar.

Birlamchi toksik reaksiyalar yoki dori vositalarini dozasini oshirib yuborish tufayli kelib chiqadigan nojo'ya ta'sirlar Xususiy salbiy ta'sirlar

Ikkilamchi ta'sirlar Dorilaming o'zaro hamkorligi tufayli kelib chiqadigan nojo'ya ta'sirlar • B tip - prognozlab bo'lmaydigan salbiy ta'sirlar Dori vositasini individual ko'tara olmaslik Idiosinkraziya Dori vositasiga yuqro sezgirlik yoki allergiya

Psevdoallergik reaksiyalar • C tip - dori vositalarini uzoq qo'llash bilan bog'liq bo'lgan reakciyalar • D tip — uzoq vaqtdan so ng kelib chiqadigan reaksiyalar • E tip - dori vositasini kutilmagan samara- sizligi Tibbiyotning barcha sohalarida davolashda dori vositalari keng qo'llaniladi, ularni ishlab chiqish ham kundan kunga ko'payib bormoqda. Dori vositalari terapevtik samara ko'rsatishi bilan bir qatorda nojo'ya ta'sir ham ko'rsatadi, shuningdek keying vaqtlarda ulardan zaharlanish holatlari ham ko'p uchramoqda. Ushbu holatlar ko'pincha bemorlarning vaqtincha ish qobiliyatini yo'qotishiga. ayrim holatlarda og'ir asoratlarga, hattoki o'limga sabab bo'lmoqda. Izlanishdan maqsad: Dori vositalari bilan zaharlanish asosan qaysi jinsda, necha yoshda, qaysi guruh yoki aynan aysi dorilardan ko'p uchrashini tahlil qilish, ularni oldini olish chora- tadbirlarini ishlab chiqishda qaysi holatlarga ko’proq e'tibor qaratishligini kerakligini aniqlab olish.

ISSN 2181-3187

Tekshiruv materiallari va uslublari: RShTYolM SF ning toksikologiya bo'limiga yotqizilgan bemorlarning kasallik tarixlari va j Salbiy ta'sirlarni kelib chiqish vaqti va mex- anizmiga ko'ra, shuningdek klinik xususiyatla- riga ko'ra tasnifi: • A tip - prognozlab bo'ladigan ta'sirlar. Birlamchi toksik reakciyalar yoki dori vositalarini dozasini oshirib yuborish tufayli kelib chiqadigan nojo'ya ta'sirlar Xususiy salbiy ta'sirlar Ikkilamchi ta'sirlar Dorilaming o'zaro hamkorligi tufayli kelib chiqadigan nojo'ya ta'sirlar • B tip - prognozlab bo'lmaydigan salbiy ta'sirlar Dori vositasini individual ko'tara olmaslik Idiosinkraziya Dori vositasiga yuqro sezgirlik yoki allergiya Psevdoallergik reakciyalar • C tip - dori vositalarini uzoq qo'llash bilan bog'liq bo'lgan reakciyalar • D tip — uzoq vaqtdan so ng kelib chiqadigan reakciyalar • E tip - dori vositasini kutilmagan samarasizligi: Tibbiyotning barcha sohalarida davolashda dori vositalari keng qo'llaniladi, ularni ishlab chiqish ham kundan kunga ko'payib bormoqda. Dori vositalari terapevtik samara ko'rsatishi bilan bir qatorda nojo'ya ta'sir ham ko'rsatadi, shuningdek keying vaqtlarda ulardan zaharlanish holatlari ham ko'p uchramoqda. Ushbu holatlar ko'pincha bemorlarning vaqtincha ish qobiliyatini yo'qotishiga. ayrim holatlarda og'ir asoratlarga, hattoki o'limga sabab bo'lmoqda. Izlanishdan maqsad: Dori vositalari bilan zaharlanish asosan qaysi jinsda, necha yoshda, qaysi guruh yoki aynan aysi dorilardan ko'p uchrashini tahlil qilish, ularni oldini olish chora- tadbirlarini ishlab chiqishda qaysi holatlarga ko’proq e'tibor qaratishligini kerakligini aniqlab i olish.

Xulosa: Yuqoridagi ma'lumotlami hisobga olib aytadigan bo'lsak, aholi orasida asosan oila- dagi turli xil kelishmovchiliklar va tushunmovchi- liklar tufayli o'z joniga qasd qilish maqsadida dori vositalarini ko'p miqdorda. aralash dorilarni qabul qilish holatlari ko'payib bormoqda, ayniqsa bu holatlar 30 yoshgacha bo'lgan ayollar orasida ko’p uchramoqda. Dori vositalaridan zaharlanish- larda asosan nosteroid yallig'lanishga qarshi, psixotrop, antigistamin (dimedrol), uyqu chaqi- ruvchi (sonnat) dori vositalarini qabul qilish ko'pchilikni tashkil etadi. Ushbu holatlarni kamaytirish maqsadida aholi o'rtasida, oilada ma'naviy-ma'rifiy ishlarni ku- chaytirish bilan bir qatorda dori vositalarining salbiy ta'sirlarini, ulardan zaharlanish oqibatiari to g'risida.

ISSN 2181-3187

shuningdek uyda dori vositalaridan foydalanish, ularni saqlash tartib qoidalari, shar-tlari to'g'risida ham tushuntirish ishlari olib borish kerak.